

Koen en Marjolein van Rooijen

In Overschild melken Koen en Marjolein van Rooijen circa 150 koeien. Klauwgezondheid is op hun bedrijf op dit moment actiepunt nummer één. Adviseurs denken gezamenlijk mee.

Aantal melk- en kalfkoeien:	150
Aantal stuks jongvee:	110
Grondoppervlakte:	107 ha, waarvan 55 ha gras, 10 ha mais en 12 ha bos
Quotum:	1,26 miljoen
Melkproductie:	8022 4,45 3,47
Bekappen:	maandelijks
Voetbad:	iedere week (winter), om de twee weken (zomer)
Totale kosten klauwverzorging:	18,80 euro per koe per jaar

In het gesprek met Koen (40) en Marjolein (40) van Rooijen uit het Groningse Overschild valt het woord arbeidsefficiëntie al vroeg. 'We hebben ons hele bedrijf zo ingericht dat één persoon alle werkzaamheden alleen moet kunnen uitvoeren. Dan is de grootste arbeidsefficiëntie te behalen en dat is weer de maatstaf voor de toekomst', stelt Koen van Rooijen. 'Door een hoge arbeidsefficiëntie is een bovengemiddelde omvang en een bovengemiddeld saldo te realiseren.'

Van Rooijen probeert een zo hoog mogelijke efficiëntie van de verrichte arbeid te realiseren door naar koeien te streven die weinig tijd kosten. 'Met de huidige omvang van 150 koeien kunnen we ze niet allemaal een individuele verzorging geven. Je probeert vooral op koppelniveau de goede dingen te doen. We focussen op dit moment vooral op klauwen.'

De reden dat Van Rooijen zich nu richt op een betere klauwgezondheid, is dat hij op andere gezondheidsgebieden inmiddels vooruitgang heeft kunnen boeken. 'Vroeger kwamen melkziekte en zuchtvorming veel voor, maar sinds we gebruikmaken van de honderddagenaanpak van Agri-firm rond het afkalven, gebruiken we

Koen van Rooijen: 'Kreupele koe kost tijd en juist arbeidsefficiëntie bepaalt mijn arbeidsplezier'

Focus op betere klauwgezondheid

Klauwaandoeningen ervaren Koen en Marjolein van Rooijen uit Overschild als ongrijpbaar. In het jaarlijkse overleg met adviseurs is klauwen daardoor het hoofdthema geworden. Maandelijks bekappen, aanpassingen aan het voetbadmanagement en meer structuur in het rantsoen werpen inmiddels hun vruchten af.

tekst **Florus Pellikaan**

nog hooguit één doos infusen per jaar. Alles rondom afkalven eraf ik inmiddels niet meer als veel werk.'

Strategisch bekappen

Naast de reductie van problemen rond afkalven is Van Rooijen ook tevreden over de uiergezondheid en de vruchtbaarheid. 'Maar in tegenstelling tot deze gezondheidsaspecten blijven klauwaandoeningen altijd een beetje ongrijpbaar. Als je het ene onder controle hebt, komt er dikwijls weer wat nieuws en vaak zijn de oorzaken moeilijk te achterhalen. Een kreupele koe kost meerdere keren per dag veel tijd en juist arbeidsefficiëntie bepaalt voor een heel groot deel mijn arbeidsplezier. Daarom is klauwgezondheid op ons bedrijf actiepunt nummer één.'

Tijdens het laatste jaarlijkse overleg tussen Van Rooijen, dierenarts Ernst Nijenhuis, veevoedingsadviseur Michiel van der Tuuk en adviseur klauwgezondheid Martien van Bostelen (zie kaders) beheerste klauwgezondheid een groot deel van het gesprek. 'Drie jaar geleden zijn we door problemen met bvd begonnen met een jaarlijks overleg. Door met elkaar om tafel te gaan, wisselen we gegevens uit die de verschillende partijen verzamelen. Ook evalueren we de afgelopen periode, worden verklaringen gezocht voor afwijkingen, worden personen aangesproken op hun verantwoordelijkheden en formuleren we nieuwe doelstellingen en actiepunten', vertelt Van Rooijen. 'Ik merk dat actiepunten en daarmee structuur voor

mezelf positief werken. Je wilt je niet laten kennen en zet je daarom maximaal in om de actiepunten te realiseren.'

Op het gebied van klauwverzorging zijn er door het overleg inmiddels nieuwe keuzes gemaakt. Zo wordt het koppel niet meer twee keer per jaar in z'n geheel bekapt, maar komt de klauwverzorging van het rundveepedicurecentrum iedere maand om de koeien tussen de 100 en 130 dagen in lactatie, de koeien die de komende maand worden drooggezet en de 'probleemgevallen' te bekappen. 'In het begin had ik naar maandelijks bekappen niet zoveel oren, omdat ik verwachtte dat het meer tijd en geld ging kosten. De eerste paar keer was dat ook zo en kostte het bezoek een halve dag en meer dan 200 euro aan arbeid en materiaal', vertelt Van Rooijen. 'We merken nu dat de klauwgezondheid door het zogenoemde strategische bekappen echt is verbeterd. De klauwverzorging is de laatste maanden iedere keer in twee uur klaar en de kosten zijn gemiddeld 120 tot 140 euro.' Alleen tussentijdse probleemgevallen bekap Van Rooijen zelf.

Besmet met mortellaro

Van Rooijen heeft wel een verklaring waarom er sprake is van verbetering. 'Regelmatig hebben koeien honderd dagen na afkalven een klein wittelijndefect of een zoalkneuzing. Door dat direct aan te pakken voorkom je zichtbare klauwproblemen verderop in de lactatie.' Ook wat betreft de preventieve voetbaden

De krachtvoerbox zou een mechanische oorzaak van klauwproblemen kunnen zijn

Probleemgevallen bekept van Rooijen zelf

Twee voetbaden achter elkaar is één van de verbeterpunten die zijn doorgevoerd

leverde het overleg al nieuwe inzichten op. Eerder plaatste Van Rooijen één voetbad achter de melkstal. 'Het zijn altijd dezelfde koeien die als laatste door de melkstal komen en daarbij merken we, samen met de adviseurs, minder effect van het voetbad omdat door vervuiling van het water de werking na 120 koeien inmiddels nihil was. Daarom hebben we bij de uitloop van de melkstal nu twee voetbaden achter elkaar gezet, zodat iedere klauw twee keer in een voldoende schoon voetbad met formaline komt.' Van Rooijen kwam in 2003 in aanraking met mortellaro door de aankoop van een aantal koeien. Sindsdien blijft de klauwaandoening zich manifesteren. In de winterperiode plaatst Van Rooijen daarom iedere week de voetbaden en in de zomerperiode, waarin de koeien beperkt weidgang krijgen, één keer per twee weken.

Om besmetting met mortellaro richting de jongveestal te voorkomen worden de gereedschappen tussen de stallen niet uitgewisseld en gaat Van Rooijen alleen met schone laarzen naar de jongveestal. 'Er gaat ook bewust nooit een dier van de ligboxenstal terug naar de jongveestal.' Met het oog op het comfort en de gezondheid heeft Van Rooijen bovendien samen met de adviseurs en Vetvice een aantal jaren geleden een renovatieplan voor de ligboxenstal doorgevoerd en een nieuwe stal voor de droge koeien en jonge kalveren gebouwd. 'De rust en ruimte die we hiermee hebben gecreëerd, werken zeker positief op de klauwgezondheid.'

Structuur bijvoeren

Ook wat betreft voeding houdt Van Rooijen rekening met klauwgezondheid. 'We proberen wisselingen in het rantsoen zo

Dierenarts Ernst Nijenhuis: 'Boer moet niet verdwalen in adviezen'

Acht jaar komt Ernst Nijenhuis als bedrijfsdierenarts inmiddels over de stalvloer bij Van Rooijen. Hij was destijds ook degene die het idee opperde om met meerdere adviseurs om tafel te gaan. 'Een veehouder moet niet verdwalen in de adviezen en door verschillende adviseurs van het kastje naar de muur worden gestuurd. Daarom is het goed om de adviseurs bij elkaar te halen, risicofactoren te analyseren en samen te kijken welke adviseur waarvoor verantwoordelijk is', vertelt Nijenhuis. 'In sommige gevallen zou het wenselijk zijn als ook een financieel adviseur aanschuift.' Volgens Nijenhuis is bewustwording de

grootste winst van de extra aandacht voor klauwgezondheid op het bedrijf van Van Rooijen. 'Registratie is daarbij belangrijk om problemen in beeld te krijgen en vervolgens moet je samen op zoek naar verbeterpunten. Met name het maandelijks preventief bekappen van bepaalde groepen is zichtbaar succesvol. Je werkt dan meer in het nu in plaats van in het verleden.' Nijenhuis kan zich goed voorstellen dat Van Rooijen klauwgezondheid enigszins ongreepbaar vindt. 'Als je dat wilt voorkomen, moet je gestructureerd werken via diagnose, risicoanalyse en praktische adviezen, en daar niet van afwijken.'

veel mogelijk te voorkomen. Ook voeren we altijd structuur bij, op dit moment een halve kilo koolzaadstro. Doordat we nu maandelijks bekappen, kijk ik altijd even mee hoe de klauwen eruitzien', vertelt Van Rooijen. 'Gedurende het voorjaar zag je echt meer zoolverkleuringen door het eiwitrijke gras en dan weet je dat structuur bijvoeren extra belangrijk is. We proberen daar nu ook in de grasraskeuze rekening mee te gaan houden en iets later of misschien wel een keer minder te maaien.'

Al een flink aantal jaren is Van Rooijen deelnemer aan DigiKlauw, waarbij de klauwverzorgers tijdens het bekappen invoert of klauwaandoeningen voorkomen. 'Voor de statistieken is het goed om deze gegevens in beeld te hebben, maar op dit moment is in de uitslag helaas nog niet zichtbaar in welke gradaties een aandoening veel voorkomt', vertelt Van Rooijen. 'Onlangs zei de klauwverzorgers dat het goed zichtbaar was dat de voetbaden hadden geholpen omdat de mortellaro niet vurig was, maar dat is niet zichtbaar in de uitslag.' Volgens Van Rooijen is het programma ook nog niet ingesteld op maandelijks bekappen. 'Bij sommige aandoeningen is het wenselijk om een koe een aantal keren achter elkaar in de box te hebben. Iedere keer weer wordt de aandoening dan gescord, terwijl het om hetzelfde geval gaat. De huidige cijfers geven daardoor nog geen realistisch beeld, maar daar wordt wel aan gewerkt.'

Mechanische oorzaken

Op basis van de uitslagen van DigiKlauw en van wat hij op een workshop over klauwen heeft geleerd is Van Rooijen nog niet helemaal tevreden over de klauwge-

zondheid op zijn bedrijf. 'De klauwgezondheidsscore over de verschillende bekapmomenten is nog niet stabiel genoeg, we moeten nog een slag maken. Tijdens ons laatste overleg hebben we daarom besloten komende winter eventuele mechanische oorzaken van klauwaandoeningen in beeld te brengen. Daarbij valt te denken aan draaipunten, zoals bij de krachtvoerbox en de melkstal. Dit kan zorgen voor klauwaandoeningen als wittelijndefect, zoolzweer en teenpuntnecrose.' Van Rooijen geeft op jaarbasis ruim 2800

euro ofwel 18,80 euro per koe uit aan totale kosten voor klauwverzorging, inclusief de voetbaden. Deze kosten wegen volgens Van Rooijen niet op tegen de baten van een goede klauwverzorging. 'Als je op jaarbasis vijf koeien kunt uitsparen, heb je het al over 5000 euro. Daarnaast kost iedere kreupelheid melk en duizend liter per koe ben je dan snel kwijt. Ik verwacht dat we, ondanks alles wat we nu al doen op ons bedrijf, nog wel 10.000 euro aan schade door klauwaandoeningen op jaarbasis kunnen besparen.'

Voedingsadviseur Michiel van der Tuuk: 'Voeding in relatie zien'

Als specialist rundvee bij mengvoerleverancier Agrifirm schuift Michiel van der Tuuk ook aan bij Van Rooijen als het gaat

over klauwen. 'Je moet voeding altijd in relatie zien tot bijvoorbeeld het droogstandsmanagement, de jongveefok en dus ook de klauwgezondheid. Natuurlijk is voeding ons speerpunt, maar als het dier niet functioneert, helpt een goede voeding ook niet', stelt Van der Tuuk. Dat voeding en klauwgezondheid sterk met elkaar verbonden zijn, onderschrijft hij. 'Maar sommige mensen doen geloven dat alles voedingsgerelateerd is en dat gaat me te ver. Ons plan bestaat altijd uit een drieluik: het dier, de omgeving en de voeding. Het is juist goed om de verbanden daartussen te leggen en te benoemen.'

Op voedingsgebied is er in de afgelopen jaren een aantal verbeteringen doorgevoerd. 'We zagen dat door het weiden in de zomer de koeien te weinig conditie hadden in de herfst. Daarom is er nu gekozen voor modern standweiden, meer bijvoeren en het inzaaien van meer structuurmengsels. Ook is bewust de overstap gemaakt naar dynamisch voeren, waardoor we de krachtvoer-ruwvoerverhouding goed kunnen bewaken', vertelt Van der Tuuk. 'Je merkt dat op het bedrijf van Van Rooijen de stapjes vooruit steeds kleiner worden. Nu is het zaak alle kengetallen goed te blijven volgen en daarop in te spelen.'

Klauwenspecialist Martien van Bostelen: 'Conditie score is goed meetinstrument'

Doordat Koen en Marjolein van Rooijen al een flink aantal jaren deelnemen aan DigiKlauw, kwam Martien van Bostelen, adviseur klauwgezondheid namens het Rundveepedicurencentrum, in contact met hun bedrijf. 'Ik zag in de resultaten van DigiKlauw aanleiding om structureel aandacht te geven aan een aantal aandoeningen en daar stond Van Rooijen open voor',

vertelt Van Bostelen. 'Klauwgezondheid is toen een wezenlijk onderdeel in het overleg geworden. Het strategisch klauwverzorgen en meer aandacht voor de voeding heeft er inmiddels voor gezorgd dat wittelijndefecten en mortellaro in gradaties zijn afgenomen. Ze komen nog wel voor, maar in mildere vorm.' Met deze conclusie in de hand wil Van Bostelen met de adviezen nu meer de diepte in. 'Komende winter gaan we in de stal zoeken naar factoren op het gebied van huisvesting die een negatieve invloed kunnen hebben op de klauwgezondheid. Daarbij kun je denken aan draaipunten, boxafmetingen en roosters.' Ook wil Van Bostelen graag conditiescore gaan beoordelen. 'Van Rooijen streeft naar een lage kostprijs en dan moet je op het scherpst van de snede managen. Dat is uitdagend, maar er is ook een risico dat je een keer linksom gaat. Conditie score is dan een goed, extra meetinstrument.'